



Rijksoverheid



Domeinoverstijgende herstelopgaven

Follow-up aanbevelingen

ACC 23 december 2021

Mark Roscam Abbing

DGSC-19



Achtergrond en beslispunten

Achtergrond ACC 16/12

Verzoek aan DGSC-19 om voor herstelopgaven 1, 2, 3 en 5 aan te geven welke lopende programma's gekoppeld kunnen worden aan de top 3 aanbevelingen.

Beslispunten 23/12

1. Instemming met voorstel koppeling aanbevelingen aan programma's
2. Instemming met publicatie van de rapportages van de herstelopgaven op rijksoverheid.nl





Uitgangspunten voor de follow-up

- De aanbevelingen worden als **ijkpunt en randvoorwaarde** voor de programma's gebruikt.
- Het **domeinoverstijgende en interbestuurlijke karakter** komt herkenbaar terug in die programma's.
- De sg's dragen zorg voor een **alternatieve follow-up** voor aanbevelingen waarvoor bestaande programma's geen ruimte bieden, bij voorkeur in samenhang met de uitwerking van het Regeerakkoord op Hoofdlijnen.
- DGSC19 kan desgewenst t.b.v. de sg's zorgdragen voor een vervolgesprek om een **warme overdracht** te organiseren.
- In alle gevallen wordt zoveel mogelijk **aangesloten bij bestaande overlegstructuren**, waarbij wordt nagegaan of deze voldoende domein overstijgend en interbestuurlijk zijn ingericht.

Overkoepelende aanbevelingen

BEVINDINGEN

- Bestaande maatschappelijke problematiek is door de coronacrisis uitvergroot, zichtbaar in toegenomen kwetsbaarheid en verminderde veerkracht, leidend tot minder bestaanszekerheid, minder kansengelijkheid en minder maatschappelijke stabiliteit.
- Verbeteringen in mentale en fysieke gezondheid, leefstijl en –omgeving versterken vertrouwen van burgers in de overheid.
- De coronacrisis onderstreept de beperking van oplossend vermogen van een enkele bestuurslaag of een enkel domein
- Er is grote behoefte aan meer flexibele inzet van bestaande budgetten.
- Er ontbreken een lange termijn visie en langjarige middelen voor uitvoering van beleidsplannen.

AANBEVELINGEN

- ❖ **Verminder kwetsbaarheid van kwetsbare groepen en vergroot de veerkracht van de samenleving door meer aandacht voor bestaanszekerheid**
 - Door kwetsbaren beter te vinden en vervolgens ook beter te bereiken
 - Door meer aandacht voor preventieve interventies op mentale en fysieke gezondheid
 - Door potentiële middelen (volgend Kabinet) hierop in te zetten, vb. LT-agenda inkomensondersteuning
- ❖ **Verklein gebiedsgericht gezondheidsverschillen en verbeter de leefomgeving**
 - Start het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid en gebruik de ervaringen in de 16 stedelijke vernieuwingsgebieden als basis voor een (op te starten) 'interbestuurlijk programma gezondheidsverschillen'
- ❖ **Versterk burgerparticipatie en (effectief gebleken) burgerinitiatieven**
 - Meer aandacht voor lokale initiatieven en ondersteunen van vrijwilligers en professionele begeleiding in kwetsbare wijken
 - Structurele governance en financiering
 - Betrek burgers en ervaringsdeskundigen
 - Houd momentum van gerichte programma's gaande zoals Democratie in Actie en Groene Metropool
- ❖ **Versterk de interbestuurlijke, sectorale –en domein-overstijgende samenwerking, waarmee (in)formele instanties zich inspanssen voor de (kwetsbare) burger**
 - Opgavegericht inrichten van interbestuurlijk partnerschap (vb. RegioDeals)
 - Financieel-bestuurlijk instrumentarium waarmee gemeentes ruimte krijgen voor de uitvoering van interbestuurlijk vastgestelde beleidsopgaven
 - Monitoring en een passende kennisinfrastructuur (bv op de meest kwetsbare groepen)
- ❖ **Intensiveer het programma "aanpak maatschappelijke onrust en ongenoegen, gericht op kennisopbouw en -uitwisseling**
 - Richt een infrastructuur in om signalen over maatschappelijke stabiliteit te verzamelen
 - Investeer in goede samenwerkings- en vertrouwensrelatie met maatschappelijke actoren en lokaal bestuur
 - Organiseer dat tegengeluiden worden gehoord en gewogen door als overheid structureel in dialoog te gaan met kritische en/of gekwetste doelgroepen.



Opgave 1: Kwetsbaren

<p>1. Verminder kwetsbaarheid:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Beschermende factoren ↑▪ Risicokenmerken ↓ <ul style="list-style-type: none">• Zorg voor meer hulpbronnen voor interventies op lokaal niveau• Zorg voor meer participatiemogelijkheden• Kies interventies die aansluiten op de leefwereld van kwetsbare mensen• Meer aandacht voor bestaanszekerheid, bv LT agenda inkomensondersteuning	<ul style="list-style-type: none">• Programma Maatwerk Multiprobleemhuishoudens• Brede Schuldenaanpak• Perspectief op Werk en regionale mobiliteitsteams• Tel mee met Taal• Werk aan Uitvoering• Werkgroep "sociale impact van de coronacrisis"• Stuurgroep huisvesting aandachtsgroepen• Projectaanpak jongeren en schulden in het MBO	<ul style="list-style-type: none">• Interbestuurlijke aanpak (gemeenten en VNG staan voorop) die vanuit VWS en SZW, samen met BZK (participatie), moet worden uitgevoerd. Vast punt op de agenda van DG-SD en DSD
<p>2. Verbeter lokaal de sociale antennes en zorg voor fijnmaziger en langduriger monitoring</p> <ul style="list-style-type: none">• Meer outreachende aanpak met informele organisaties• Meer samenwerking tussen huisartsen, sociaal werk, onderwijs, consultatiebureaus, voedselbank, buurt vaders/moeders, maar ook meer inzet van postbezorgers en medewerkers van corporaties• Meer vroegtijdig oppikken van signalen over geldzorgen• Meer vroegtijdige signalering hulpbehoeften (ex) ondernemers in zwaar weer	<ul style="list-style-type: none">• Projectaanpak Kinderarmoede en handreikingen kinderarmoede• Kansrijke Start• Wijkverpleging 2019 – 2022• Kennistrajecten doorbraakoverleg• Dashboard Sociale Impact	<ul style="list-style-type: none">• SZW, gemeenten, VWS en OCW
<p>3. Vergroot aandacht voor long COVID patiënten en onvaccineerbaren</p> <ul style="list-style-type: none">• Meer erkenning/bekendheid bij werkgever/bedrijfsartsen/UWV	<ul style="list-style-type: none">• Opbouwende ondersteuning (C-support, tijdelijke paramedische zorg, contactgroepen)• Ondersteuning bij werk en onderwijs (stimuleren bekendheid bij werk en instituten, verkenning compensatie)• Quarantainecoach Rode Kruis	<ul style="list-style-type: none">• VWS/SZW

Opgave 2: Veerkracht



<p>1. Stimuleer en realiseer meer sporten en bewegen, waar mogelijk buiten en in de natuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door ondersteunen van de sportsector (bv. versterken van lokale coalities van het Nationaal Sportakkoord & lokale sportakkoorden) en via versterking bestaande trajecten voor specifieke groepen en gebieden (vb. Agenda natuurinclusief, Fietsagenda I&W en "natuur op recept") 	<ul style="list-style-type: none"> • Onder meer de Fietsagenda I&W en Agenda Natuurinclusief • Het interdep./best. programma groene en gezonde leefomgeving & Groene Metropool • Lokale coalities van het Nationaal Sportakkoord & lokale sportakkoorden • Nationaal preventieakkoord • De gezonde generatie & Vitaal bedrijf 	<ul style="list-style-type: none"> • VWS en LNV & interbestuurlijk (provincies, gemeenten, Kennisinst. (Pharos/ Gez.fondsen) en maatschappelijke partners (NOC-NSF en TBO's en natuurorganisaties bijv.) en Cruyff - en Krajicek Foundation
<p>2. Maak de verbinding tussen zorg, welzijn en cultuur structureel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door via bestaande middelen gericht in te zetten op mentaal welbevinden en positieve gezondheid (vb. via Jeugdfonds Sport en cultuur) • Benut individuele participatie (gestegen) en zet in op groepsparticipatie (gedaald) via lokale concrete acties/verbinders 	<ul style="list-style-type: none"> • Versterk Jeugdfondsen voor Sport en cultuur en/of breidt deze uit (in omvang en eventueel specifieke doelgroepen onder volwassenen) • Platform vrijwillige inzet • Nationaal Programma Onderwijs • Ontwikkelagenda cultuur in de zorgsector • Meerjarenprogramma depressiepreventie • Programma Leefbaarheid en Veiligheid • (Ervaringen/lessons learned/vervolg op) de Regio Dealaanpak. 	<ul style="list-style-type: none"> • VWS, VWS-Sport, OCW en LNV, gemeenten en maatschappelijke organisaties zoals bijv. het LKCA
<p>3. Borg (effectieve) burgerinitiatieven en vergroot burgerparticipatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Regel structureel governance en financiering (via gemeenten en regionale programma's tbv maatschappelijke (zelf)organisaties). • Zorg dat dubbelfuncties (markten en buurthuizen) lokaal beter benut worden. • Sommige initiatieven zijn fors gegroeid, incl. toename vrijwilligers. Zet in op mobilisering en behoud van vrijwilligers. • Versterk informele (wijk)netwerken en ontwikkel meer burgerparticipatie, betrek burgers bij vormgeving van beleid. 	<ul style="list-style-type: none"> • (Voortzetting/vervolg op) Democratie in Actie • (Ervaringen/lessons learned/vervolg op) de Regio Dealaanpak. • Zet in op en gebruik lessen van succesvolle initiatieven (kennisknooppunt participatie en Platform Wijkwijzer) • Een tegen eenzaamheid 	<ul style="list-style-type: none"> • BZK en VWS en maatschappelijke organisaties, variërend van bijv. Oranjefonds tot concrete initiatieven, zoals MAEX, St. 'thuis gekookt' en 'NL landschappen' • Kleinecoronahulp (Haella Stichting)



Opgave 3: Leefbaarheid

<p>1. Draag zorg voor een op te starten gebiedsgericht 'interbestuurlijk programma gezondheidsverschillen'</p> <ul style="list-style-type: none">• Verbeteren van veilige en leefbare woonomgeving, betrek domein fysieke leefomgeving bij aanpak gezondheid• Werk zowel op lokaal als nationaal niveau samen met partijen via gezondheidsallianties• Faciliteer het uitwisselen van ervaringen tussen koploper-gebieden onderling en tussen lokaal en nationaal niveau	<ul style="list-style-type: none">• Programma Leefbaarheid en Veiligheid• Lopende city- en regiodeals• Nationaal programma Rotterdam Zuid	<ul style="list-style-type: none">• VWS in nauwe samenwerking met BZK ea departementen, overheden en m.o)
<p>2. Koppel bestaande opgaven mee met aanpak gezondheidsverschillen</p> <ul style="list-style-type: none">• Voorkom dat lopende rijkstrajecten een 'grabbelton' worden voor lokale partijen, betrek sociaal-maatschappelijk perspectief en faciliteer integrale aanpak• zorg voor adequate monitoring (gezondheidseffectrapportages) en koppeling van kennisbronnen	<ul style="list-style-type: none">• Aansluiting Programma Gezonde Groene Leefomgeving op: Nationaal Sportakkoord, Preventieakkoord, Schone Lucht Akkoord, Fietsplan• GezondIn De Stad (GIDS)	<ul style="list-style-type: none">• VWS (ism departementen via stuurgroep Impact op gezondheid)
<p>3. Houd bij de grote opgaven rekening met inrichtingseisen mbt gezondheid en de specifieke behoeften van bewoners</p> <ul style="list-style-type: none">• Richt nieuwe en bestaande wijken zo gezond mogelijk in en betrek doelgroep-specifieke gedragskennis bij een ruimtelijke inrichting die aansluit bij leefwereld en behoeften bewoners	<ul style="list-style-type: none">• Het Corona-dashboard CBS• BZK leefbarometer• dashboard wijken• gezondheidsmonitor RIVM• Atlas Natuurlijk Kapitaal• kernindicator beweegvriendelijke omgeving (Mulier Instituut)	<ul style="list-style-type: none">• BZK (ism LNV, EZK en IenW en ism VNG)



Opgave 5 : Toekomstige crises

<p>1. Intensiveer het programma "aanpak maatschappelijke onrust en ongenoegen"</p> <ul style="list-style-type: none">• Richt een adequate landelijke infrastructuur in om signalen m.b.t. maatschappelijke stabiliteit systematisch en domeinoverstijgend te verzamelen, te kwantificeren en te duiden.• Investeer pro-actief, domeinoverstijgend en structureel (koude fase) in goede samenwerkings- en vertrouwensrelatie met maatschappelijke actoren en lokaal bestuur via een duurzaam dialoogproces.	<ul style="list-style-type: none">• Programma aanpak maatschappelijke onrust en ongenoegen	<ul style="list-style-type: none">• JenV (obv regeerakkoord) en BZK
<p>2. Zorg ervoor dat het thema maatschappelijke stabiliteit een vaste plek krijgt in de aanpak van toekomstige crisissituaties.</p> <ul style="list-style-type: none">• Beleg de zorg voor (afnemend) vertrouwen in de overheid op een vaste plek• Organiseer dat tegengeluiden worden gehoord en gewogen door als overheid structureel in dialoog te gaan met kritische en/of gekwetste doelgroepen. Wees duidelijk welke afwegingen tot welke keuzes van de overheid hebben geleid.• Investeer pro-actief in het weerbaar maken van (kwetsbare) groepen van de samenleving (samenhang met herstelopgaven Kwetsbaren en Veerkracht samenleving)	<ul style="list-style-type: none">• Programma landelijk crisisplan infectieziektebestrijding	<ul style="list-style-type: none">• VWS
<p>3. Be prepared</p> <ul style="list-style-type: none">• Veranker gedragkennis steviger in de gehele crisisbesluitvormings- en adviseringsorganisatie• Zorg voor een structurele interbestuurlijke afstemmings- en coördinatiestructuur om de 'lessons learned' (bv uit OvV-evaluatie) blijvend te borgen.	<ul style="list-style-type: none">• Programma landelijk crisisplan infectieziektebestrijding• Kabinetsreactie op OvV-evaluatie	<ul style="list-style-type: none">• VWS• JenV